

ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА МЕТОДИКИ СКЛАДАННЯ БАЛАНСУ

Вовчик І.А., студент ОКР «Магістр», спец. «Облік та аудит» *

**Науковий керівник – Дорогань Л.О., к.е.н., доцент*

Сучасному рівню економічної інтеграції властива інтернаціоналізація економіки. Її важливим призначенням є сприяння підвищенню конкурентоспроможності та привабливості підприємств для інвесторів. За цих умов фінансова звітність суб'єктів господарювання є джерелом інформації про майновий та фінансовий стан підприємств. Однією з її обов'язкових форм є бухгалтерський баланс, який відображає інформацію про активи, зобов'язання та власний капітал. Використання такої інформації забезпечує здатність адаптуватися до змін середовища, в якому функціонують підприємства.

Питанням звітності у своїх дослідженнях значну увагу надають Ю. А. Вериґа [2], Т. Г. Маренич [4], Ф. Ф. Бутинець [1], Ю. С. Цал-Цалко [6], М. Я. Остап'юк [5], М. Р. Лучко [3] і т. д. Однак, динамічні зміни у нормативних документах з регулювання обліку стимулюють постійну увагу до вивчення цього питання. Основними причинами, що заважають однозначному розумінню термінів та ефективному використанню фінансової звітності, є: неузгодженість законодавства із питань обліку та окремих його позицій з податковим законодавством при інтерпретації фактів господарювання; невідповідність потребам аналізу змістовного наповнення окремих статей та елементів фінансової звітності. Саме ці напрямки вимагають поглибленого вивчення з метою подальшого удосконалення.

Метою статті є висвітлення передумов виникнення балансу як форми звітності та вивчення основних нововведень у його структурі, пов'язаних зі змінами у законодавчих актах.

Термін „баланс" походить від латинського: *bilanx* - ваги з двома шальками, загалом позначаючи рівновагу та взаємозв'язок.

Поняття „баланс" набуло поширення з часів Луки Пачолі (1445-1517 рр. н. е.), у його „Трактаті про рахунки і записи" описано спосіб „подвійного запису" для обліку торгових операцій і визначені основні принципи обліку [1].

Вагомим досягненням наукового розвитку обліку слід визнати пропозицію Ж. Саварі вести основні та допоміжні книги [2]. На той час баланс розглядався як гарантія рознесення операцій за рахунками. Це трактування дало можливість розмежувати два види балансу (Андре, 1636 р.) - пробний і підсумковий. Ж. Саварі, у свою чергу, поділяв підсумкові баланси на інвентарні та конкурсні. Перші передбачали оцінку статей за собівартістю, другі - за ціною продажу. Заслужують на увагу також ідеї щодо зв'язків балансу з інвентарем: необхідність періодичного та точного складання інвентарю; усвідомлення того, що баланс впливає з інвентарю; інвентар і баланс, як засіб переоцінки майна, вимог і зобов'язань.

У французьких авторів зустрічається як економічне (Пурра), так і юридичне (С. Рікар) трактування балансу, за останнім весь актив вважався боргом перед власником, а пасив - боргом самого власника [2]. До сьогодні джерела надходження грошей називають пасивами, а їх витрачання - активами. Тотожність грошових відображень активів і пасивів - власне і є баланс.

На сьогодні визначення балансу та вимоги до нього, як елементу фінансової звітності, наведено в П(С)БО „Загальні вимоги до фінансової звітності” [3]. Згідно з п. 3 П(С)БО 1 баланс - це звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Форму Балансу підприємства та зміст його статей визначено П(С)БО 2 „Баланс”. Згідно з цим нормативно-правовим документом, Баланс складається за формою № 1, яка затверджена наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87 і зареєстрована в Міністерстві юстиції України 21.06.1999 р. за № 391/3684 [4]. У ф. №1 зазначено лише назви статей, а в П(С)БО 2 передбачено тлумачення їх змісту, детальну характеристику рахунків - інформаційних джерел, з яких береться інформація для заповнення тієї чи іншої статті.

Баланс підприємства складається відповідно до Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, що знаходяться у тісному взаємозв'язку. Наприклад, основні засоби у балансі підприємств відображаються згідно з П(С)БО 2, тоді як безпосередньо їх облік здійснюється згідно з П(С)БО 7 „Основні засоби” і т.д.

Із 2007 року введено в дію П(С)БО 30 „Біологічні активи”. Відповідно до цього, наказом Міністерства фінансів України від 11.12.2006 року № 1176 [5], актив Балансу доповнено двома новими статтями:

„Довгострокові біологічні активи” розділу „Необоротні активи”, де відображають вартість довгострокових біологічних активів, облік яких ведуть за П(С)БО 30 „Біологічні активи”. У цій статті наводять справедливую (первісну, переоцінену) вартість, суму нагромадженої амортизації (в дужках) і залишкову вартість довгострокових біологічних активів;

„Поточні біологічні активи” розділу „Оборотні активи”, яка призначена для відображення вартості поточних біологічних активів тваринництва в оцінці за справедливою або первісною вартістю, а також рослинництва в оцінці за справедливою вартістю, облік яких ведуть за П(С)БО 30 „Біологічні активи”.

Вплив П(С)БО 31 „Фінансові витрати” на зміст і структуру балансу визначається змінами в оцінці таких статей, як незавершене будівництво та незавершене виробництво. Якщо згадані активи відповідають визначенню кваліфікаційних, тобто таких, які обов'язково потребують суттєвого часу для їх створення, то до їх собівартості можуть бути включені фінансові витрати (витрати на відсотки та інші витрати підприємства, пов'язані із запозиченнями).

Наказом Міністерства фінансів України від 05.03.2008 р. № 353 [6] нормативно закріплено зміни річної звітності 2008 р. Вони стосуються відобра-

ження вартості об'єктів, що відповідають критеріям визначення інвестиційної нерухомості відповідно до П(С)БО 32 „Інвестиційна нерухомість”, а саме:

- у рядку 055 „справедлива (залишкова) вартість інвестиційної нерухомості” наводиться справедлива вартість інвестиційної нерухомості, яка обліковується за справедливою вартістю, та залишкова вартість інвестиційної нерухомості, яка обліковується за первісною вартістю, що дорівнює різниці між первісною вартістю і сумою зносу;

- у рядку 056 „первісна вартість інвестиційної нерухомості” наводиться первісна вартість інвестиційної нерухомості, яка обліковується за справедливою вартістю;

- у рядку 057 „знос інвестиційної нерухомості” наводиться у дужках знос інвестиційної нерухомості, яка обліковується за первісною вартістю. Переосмислення змісту П(С)БО 27 „Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність” викликало зміни у структурі балансу. Рядок 275 розділу IV. Необоротні активи та групи вибуття відображає вартість необоротних активів та груп вибуття, утримуваних для продажу; рядок 605 - зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу.

Останні зміни, які внесені наказом Мінфіну від 31.05.2008 р. № 756 [7] передбачають відображення гудвілу у рядку балансу 065 „Гудвіл” та суму наявної в касах підприємства готівки у рядку 231 у т. ч. у касі.

Зміни в чинній законодавчо-нормативній базі регулювання обліку розширюють зміст та структуру балансу, але не забезпечують вирішення питань узгодження національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, податкового та бухгалтерського обліку при відображенні фактів господарювання.

Отже, звітність доцільно розглядати як формалізований вираз результатів діяльності підприємства та основне джерело забезпечення інформаційних потреб управління.

Зміни, що відбуваються на сучасному етапі розвитку бухгалтерського обліку України, обумовлюються вимогами до інформації, яку генерує дана система. Вплив фінансової звітності на ефективність прийняття користувачами рішень визначається тим, наскільки об'єктивно вона відповідає їх запитам.

Узагальнення історичного розвитку методик складання звітності дозволило виділити найбільш важливі етапи їх розвитку та характерні особливості кожного з них. Встановлено перелік змін, що впливали на структуру, склад форм звітності та інформаційні потреби зацікавлених користувачів.

Практика використання нормативної бази обліку та склад звітності дозволили стверджувати про наявність неузгодженостей та термінологічних різниць. Тому для отримання достовірних значень фінансових показників доцільно здійснити низку змін у структурі балансу.

Успішне вирішення теоретико-методичних питань складання звітності, трансформація її структури дозволять підвищити якість звітної інформації та ефективність використання її для управлінських потреб.

Список літератури

- Фреймам, М. Б. Баланс. Часть-1. История возникновения [Електронний ресурс] / М. Б. Фреймам. - Режим доступу: <http://www.flnes.ru>
- Остап'юк, М. Я. Історія бухгалтерського обліку [Текст] : навч. посів. / М. Я. Остап'юк, М. Р. Лучко, Й. Я. Даньків - К. : Знання, 2005.-276 с.
- Загальні вимоги до фінансової звітності [Електронний ресурс] : П(С)БО 1, затверджено наказом МФУ від 31.03.1999 р. №87. - Режим доступу: <http://zakonl.rada.gov.ua>.
- Баланс [Електронний ресурс] : П(С)БО2, затверджено наказом МФУ від 31.03.99 р. № 87. - Режим доступу: <http://zakonl.rada.gov.ua>.
- Зміни до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 11.12.2006 р. № 1176,- Режим доступу: <http://zakonl.rada.gov.ua>.
- Зміни до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 05.03.2008 р. №353. - Режим доступу: <http://zakonl.rada.gov.ua>.
- Зміни до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 31.05.2008 р. № 756 р. - Режим доступу: <http://zakonl.rada.gov.ua>.

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Гелеверя Т. О.

Вступ. Діяльність більшості підприємств аграрної сфери протягом тривалого періоду характеризувалася низькою ефективністю. Серед головних причин зазвичай відмічають низьку технічну оснащеність та технологічну недосконалість процесу виробництва продукції сільського господарства. Однак, поряд з цим, відзначається невміння організувати процес праці за нових умов господарювання. З часів переходу до ринкової економіки не було розроблено та впроваджено механізму оцінки ефективності використання трудових ресурсів, який би відповідав умовам праці, що склалися в галузі сільського господарства.

Постановка проблеми. В процесі праці в сільському господарстві людина має справу з живими організмами – рослинами і тваринами. Відповідно, при виробництві продукції необхідно знати і враховувати біологічні закони.

На результат виробництва істотно впливають природно – кліматичні умови і якість землі.

Особливістю сільського господарства є те, що праця витрачається не безпосередньо на продукт, що виробляється, як, наприклад, в промисловості та будівництві, а на виконання робіт по догляду за рослинами і тваринами. Результатом часткових затрат праці спершу є обсяг виконаних робіт (оран-